
Auto da costureira

(1973)

Decorado

Ao erguerse o pano aparece, a un lado do escenario, unha casa aldeá cun emparrado diante. Debaixo do emparrado, unha mesiña e un costureiro.

A luz é a claridade dunha mañá de Primavera.

Ao erguerse o pano, a Moza está cosendo. Ten unha peza de lenzo no colo e anda a bordar unha saba. Ten a testa baixa e os ollos fixos no seu traballo.

A Moza ten dezoito anos. Os ollos mouros como a noite, e o van delicado e lanzal como unha vara de abeleira.

A Moza é máis ben leda.

ESCENA PRIMEIRA

NAI. Sempre a bordar. Como se no mundo non houberse máis cousas que facer que estar sempre bordando!

MOZA. Para min, ao menos, non hai máis traballo. E, se o hai, non me interesa.

NAI. Bordando cavíbase moito de máis.

MOZA. Bordar é case unha soidade. Eu ben o sei. Aínda que a min a soidade non me pon medo.

NAI. A soidade é moura. Eu xa vou vella. A vellez, miña filla, tamén é moura.

MOZA. Para min, a soidade non é moura: é amarela; amarela como a luz do solpor. Non obstante, gosto de bordar con fío azul.

NAI. Como o azul do mar...?

MOZA. Si, como o azul do mar e mais do ceo.

NAI. Debías ir á horta e á fonte. Estás todo o santo día sen saíres de aquí.

MOZA. Estou leda. Ben sei que debía ir á horta e mais á fonte. Os meus anseios van moito mais aló. Aquí sentada, bordando, camiño até moi lonxe.

NAI. Non sei se iso será bo.

MOZA. Déixame, miña nai.

NAI. Eu só quero o teu ben, miña filla.

MOZA. O meu ben! Que é o meu ben...?

NAI. Cos anos mátanse os lumes e as augas voltan polos vellos regos. Cando eu era moza sentía ferver en min un gran desasosego sen saber o porqué. Logo casei e o meu fogo foise volvendo cinza, pouco a pouco. No borrarlo daquel fogo acendeuse unha luciña maina que aínda hoxe me alumea. É unha luz amorosa e mol.

MOZA. As miñas veas son camiños que están dentro de min. Por eles corre o meu sangue, un regueiro de lume. Non teño auga,

non hai auga no mundo para apagar tanto lume. Quizais morra queimada por el.

NAI. Unha vaguidade.

MOZA. Unha vaguidade...

NAI. Un lume cheo de sombra.

MOZA. Cheo de sombra, de resplandor e de loito...

NAI. Unha tristura...

MOZA. Non! Unha tristura, non...!

NAI. A luz sempre nos foxe das mans.

MOZA. Eu nunca intentei apreixar a luz. Daríame medo.

NAI. Ti tes luz, logo...

MOZA. Non sei. Nunca teño reparado niso.

NAI. Ti alúmaste con degaros.

MOZA. Non o sei, nai! Non o sei!

NAI. Ti alúmaste con soños.

MOZA. Coido que me alumo cos fíos azuis con que bordo.

NAI. Un azul como o do ceo.

MOZA. Non, un azul como o do mar.

NAI. O mar non sempre é azul. O mar está moi lonxe.

MOZA. Non. Eu sinto o mar dentro de min. E o azul lonxincuo da montaña seméllase, en certo xeito, ao azul do mar.

NAI. O mar impón. O mar é unha cousa viva.

MOZA. Será logo...

UNHA VOZ. Peixe fresco...! Hai peixe do mar...! Peixe...!

(A Voz é forte e fonda como a derradeira traca que sinala o remate da romaría.)

NAI. Non queremos nada.

UNHA VOZ. Nin un colar de cunchas para a rapaza...?

NAI. Non!

MOZA. Un colar de cunchas, non. Un colar de estrelas! Un colar de xerfas...!

UNHA VOZ. As estrelas non naufragan.

MOZA. As estrelas, non; pero os anseios, si.

ESCENA SEGUNDA

Esta escena ten que dar a sensación de gran naturalidade. A luz é a adoitada dun día claro á hora do meridía.

A Moza segue a bordar, emvisa na súa tarefa. A Moza ten unha melancolía doce como o toque de oración. Cinguea unha paz de campía.

MOZA. Quen vai?

TABERNEIRO. Non teñas medo, son eu: Alvaro, o Taberneiro.

MOZA. Que traes por aquí?

TABERNEIRO. O meu silencio.

MOZA. Pouca cousa, logo.

TABERNEIRO. Non che abonda o meu silencio?

MOZA. Pois...

TABERNEIRO. E logo...?

MOZA. E logo... Só tes silencio?

TABERNEIRO. Só.

MOZA. Non tes a ledicia do viño?

TABERNEIRO. Quizais non.

MOZA. E logo que tes...?

TABERNEIRO. Quizais a seriedade calada dos bocois.

MOZA. Nada máis que iso...?

TABERNEIRO. E quizais tamén a tristura dun xílgaro, que teño metido nunha gaiola. Eu tamén estou engaiolado, non o sabes?

MOZA. Non!

TABERNEIRO. Pois agora xa o sabes. Ti que tes...?

MOZA. Un fío azul.

TABERNEIRO. E para que?

MOZA. Para bordar.

TABERNEIRO. E que tes máis...?

MOZA. Pezas de lenzo branco.

TABERNEIRO. Para que as queres?

MOZA. Para bordalas.

TABERNEIRO. No teu maxín non bordas encaixes marabillosos?

MOZA. É posíbel que si.

TABERNEIRO. Ti tes estrelas?

MOZA. Coido que si.

TABERNEIRO. E un degaro ardendo no peito?

MOZA. Tamén.

TABERNEIRO. E soidade...? Ti tes soidade...?

MOZA. Nalgunhas veces, si.

TABERNEIRO. Pero ti non tes silencio.

MOZA. Quizabes si. Quizais que eu teña un silencio pequeniño.

TABERNEIRO. Pois tes que o agrandar. Eu veño a agrandar o teu silencio. Entón ti serás dona de ti.

MOZA. Nunca matinei niso.

TABERNEIRO. Queres o meu silencio...?

MOZA. É posíbel que si... Todo é posíbel...!

TABERNEIRO. Querer o meu silencio é quererme a min.

MOZA. Son moza solteira.

TABERNEIRO. Logo...

UNHA VOZ. Unha esmola, por amor de Deus...! Unha esmola...!
Unha esmoliña!

TABERNEIRO. Logo...

MOZA. Logo... Iso é...

ESCENA TERCEIRA

Na escena está só o Taberneiro, dubidoso e estantío. A luz é moura. O Taberneiro dá uns pasos inseguros pola escena falando entre dentes. A luz ségueo como se fose a súa sombra, a mocarse del.

Entra o Labrego.

O Labrego é un home rexo. Vén en mangas de cós. Aínda é un home novo. No seu acento trae a escuridade da terra.

TABERNEIRO. Ti aínda te quedas?

LABREGO. Aínda.

TABERNEIRO. A campía debe estar fermosa.

LABREGO. Moi fermosa. Pero para ollar a fermosura da campía cómpre vagar.

TABERNEIRO. Traballar a terra é duro.

LABREGO. É. Hoxe estás moi falador...

TABERNEIRO. É que estou ledoo...

(Pasa o Mariñeiro, atravesando a escena como un lóstrego. O seu traxe branquísimo semella unha cousa pura e inocente. O Mariñeiro ten a vitalidade das ondas feras e guerreiras.)

LABREGO. Un mariñeiro ...!

TABERNEIRO. Un mariñeiro...!

LABREGO. Que fará aquí un mariñeiro...?

TABERNEIRO. Non sei! Deica logo!

LABREGO. Deica logo!

(Entra a Moza. Sorrille ao Labrego e séntase a bordar.)

MOZA. Estarás ledo! Fai bo tempo!

LABREGO. Moi bo tempo. Ti sempre a bordar!

MOZA. Sempre!

LABREGO. Que bordas?

MOZA. Os meus pensamentos.

LABREGO. Non debe de ser moi doado.

MOZA. Para min, si.

LABREGO. Semellas unha cana de centeo agarimada polo alto vento de Maio.

MOZA. Es moi comprido.

LABREGO. Só digo a verdade. Eu non sei de cumprimentos.

MOZA. Non é moi doado saber cando o sentir de un é verdadeiro ou non.

LABREGO. Pois para min é doado.

MOZA. Logo tes a claridade? Es ti o dono da Claridade?

LABREGO. Non o sei. Sei moi poucas cousas.

MOZA. Tamén eu sei poucas cousas.

LABREGO. Sei arar, sementar, recolleitar...

MOZA. Eu sei bordar...

LABREGO. Alédame ollarte bordar. Queres bordar sempre?

MOZA. Non o sei!

LABREGO. Bordar é bo.

MOZA. Seguramente.

LABREGO. Por ollarte bordar a ti eu sementaría de liño todas as miñas terras.

MOZA. Está ben!

LABREGO. Ti queres o meu liño?

MOZA. Quero!

LABREGO. Quérelo con toda a túa alma?

MOZA. Quero!

LABREGO. A ledicia quémame como un lume!

MOZA. A min tamén!

UNHA VOZ. (*Cantando.*)

Estreliña do luceiro,
a da moita claridade,
vaise o día, vaise a noite,
vaise a miña mocidade.

MOZA. Unha cantiga! Unha cantiga! Vou procurala! Eu quero bordar unha cantiga!

ESCENA CUARTA

Entra o Mariñeiro cantando as derradeiras verbas da cantiga anterior. Coa súa entrada a luz esmaiólase.

NAI. Quen canta?

MARIÑEIRO. Un mariñeiro.

NAI. Que fas aquí?

MARIÑEIRO. Pasar e cantar.

NAI. Es de lonxe?

MARIÑEIRO. Son. Todos os mariñeiros somos de lonxe.

NAI. De onde es?

MARIÑEIRO. Do mar!

NAI. O mar está moi lonxe!

MARIÑEIRO. ...moi lonxe...!

NAI. A min dáme medo o mar!

MARIÑEIRO. Eu amo o mar.

(Aparece a Moza. Vén como se chegase do trasmundo, a procurar un anseio. A luz dálle na faciana e ponlle un nimbo anxélico.)

MOZA. A cantiga! A cantiga! Quero bordar unha cantiga!

MARIÑEIRO. É mellor bordar un horizonte, poño por caso.

MOZA. Un horizonte?

MARIÑEIRO. Si!

MOZA. O horizonte é imposíbel de acadar.

MARIÑEIRO. Cando estou de garda na coberta do barco, a miña tarefa é esculcar horizontes. Daquela eu son o dono dos horizontes.

MOZA. Si! Que marabilla!

MARIÑEIRO. Na terra, non. Na terra os horizontes agáchanse detrás das montañas.

MOZA. Pero o mar é unha soidade. É o que estaba pensando.

MARIÑEIRO. O mar ten unha voz humana.

MOZA. Pero o mar non ten flores! Que pena!

MARIÑEIRO. Pero ten xerfas. As xerfas son flores de espuma! Decátaste?

MOZA. Si, son como unha luz.

MARIÑEIRO. Tamén. Pero o que eu che quero dicir é que o brancor da lua é como o das túas coxas.

MOZA. Non é verdade! Como a lúa, non! As miñas coxas son brancas como o mármore!

MARIÑEIRO. E frías como a xeada.

MOZA. Eu teño lume!

MARIÑEIRO. Ven comigo ao mar! Eu apagarei o teu lume!

MOZA. Son solteira. O mar está lonxe!

MARIÑEIRO. Pero ti non estás lonxe. Ti es un mar onde eu quero naufragar.

MOZA. Non pode ser! Naufragar é morrer!

MARIÑEIRO. Ou vivir! Quero as túas coxas!

MOZA. Non!

MARIÑEIRO. Heite de levar comigo ao mar!

MOZA. Non!

MARIÑEIRO. O mar é sempre unha tentación! Heite levar comigo!

MOZA. Non!

MARIÑEIRO. O mar é azul!

MOZA. Como os fíos con que eu bordo...

MARIÑEIRO. O mar sen ti está só!

MOZA. O mar está moi lonxe!

MARIÑEIRO. Tes que vir comigo!

MOZA. Non!

MARIÑEIRO. Si! Tes que vir comigo!

MOZA. Teño aínda moito que bordar!

MARIÑEIRO. Ven comigo! Deixa os bordados! Verdade que queres vir?

MOZA. Non sei! Xa non o sei!

MARIÑEIRO. Vente!

MOZA. Non! Aínda non! Agarda!

(Óvese ao lonxe a sirena dun barco, moi lonxe...)

MARIÑEIRO. Ven!

MOZA. Non! Aínda non!

MARIÑEIRO. Ven! Non hai tempo que perder!

MOZA. Adeus!

MARIÑEIRO. Voltarei! Voltarei por ti!

ESCENA QUINTA

Entra o Pegureiro. Trae unha doce inocencia ao seu redor. A luz ten o verde do monte e a pureza do ar da serra. O Pegureiro trae escrita na faciana a soedade e o silencio. É un home alto. Nos ollos a claridade e a limpeza do que olla o ar acotío. A Moza está cavilosa, coa testa delongada. Está sentada e no colo ten unha peza de liño.

PEGUREIRO. Que fas?

MOZA. Agora, nada. Ía bordar.

PEGUREIRO. É máis belido fiar.

MOZA. Será!

PEGUREIRO. O ritmo da fía é un ritmo de cantiga. Nunca te deca-taches?

MOZA. Ti tes cantigas?

PEGUREIRO. Teño cantigas. Sei cantigas, se me preguntas iso.

MOZA. Só tes cantigas?

PEGUREIRO. Tamén teño ovellas e cabritos...

MOZA. E que máis tes?

PEGUREIRO. O ar da serra.

MOZA. E que fas con el...?

PEGUREIRO. Ollalo.

MOZA. Eu nunca ollei o ar.

PEGUREIRO. O ar é aínda máis claro que a auga dos regueiros.

MOZA. Non será como a auga do mar?

PEGUREIRO. Non o sei. Eu nunca ollei o mar.

MOZA. E non queres ollalo?

PEGUREIRO. Quizais si, aínda que non estou moi seguro.

MOZA. O mar debe de ser tristeiro!

PEGUREIRO. O mar ten que ser unha tristura moi longuíssima, sempre igual...

MOZA. De noite, non. De noite as estrelas refréxanse no mar.

PEGUREIRO. No mar non poderías fiar.

MOZA. Eu non sei fiar.

PEGUREIRO. Pero sabes bordar.

MOZA. Sei. Agora quixera bordar unha cantiga e o azul do mar.

PEGUREIRO. E o ar da serra...?

MOZA. Non. Eu non sabería bordar o ar da serra. O ar da serra quizais non se pode bordar.

PEGUREIRO. Pode tal. Os paxaros bordan o ar. Os meus niños, cando choutan de ledicia, tamén bordan o ar. E así todas as cousas...

MOZA. O ar da serra debe de vir do mar.

PEGUREIRO. Vén!

MOZA. E métese por entre a lá dos teus anos.

PEGUREIRO. Mete. Ti nunca tiveches un año...?

MOZA. Non!

PEGUREIRO. Queres un año?

MOZA. Quero!

PEGUREIRO. Un año branco cunha estrela moura na testa?

MOZA. Si!

PEGUREIRO. Queres vir comigo para o monte...?

MOZA. E para que...?

PEGUREIRO. Para ollar o ar da serra. Para deprenderes a fiar. Para...

Ti queres vir comigo...?

MOZA. Quero! Quero ollar o ar da serra e deprender a fiar! Quero...!

PEGUREIRO. Ímonos logo!

MOZA. Non! Aínda non! Aínda teño que rematar o meu bordado!

PEGUREIRO. Está ben! Agardarei!

MOZA. Agárdame! Agárdame sempre!

ESCENA SEXTA

A Moza atravesa a escena e retírase ao tempo que a luz esmorece. A escena fica baleira por uns intres. Despois a luz irá medrando pouco a pouco, segundo van entrando os personaxes, até chegar á plenitude.

TABERNEIRO. Onde está a moza? Veño por ela para lle dar o meu silencio! Para encher con ela o meu silencio! Veño pola moza para que comparta o meu silencio!

LABREGO. A moza é miña! Ten que bordar o meu liño! O liño que eu sementei coas miñas mans para que ela o bordase! A moza é miña!

PEGUREIRO. Non! A moza non é vosa! A moza ten que vir á miña beira para adeprender a fiar! A moza terá que ollar á miña beira o ar da serra!

NAI. Que queredes...? A que vides aquí...?

TABERNEIRO. Veño pola moza!

LABREGO. Veño pola moza!

PEGUREIRO. Quero a moza!

NAI. Non irá con ningún!

TABERNEIRO. A min hame de matar o meu silencio!

LABREGO. O meu liño hame de secar o corazón!

PEGUREIRO. O ar da serra hame de cegar!

TABERNEIRO. (*Á Nai.*) Onde está a moza?

LABREGO. (*Á Nai.*) Vai chamar a moza!

NAI. A moza gardeina eu e ben gardada está. Teredes que irvos sen ela!

TABERNEIRO. Eu morro!

LABREGO. Eu adoezo!

PEGUREIRO. Eu cego!

TABERNEIRO. A miña taberna semellará un sartego!

LABREGO. As miñas leiras ficarán ermas!

PEGUREIRO. A min morrerame a facenda!

ESCENA SÉTIMA

A escena fica, por uns intres, na escuridade.

A o escoitarse as primeiras palabras da cantiga que segue vai nacente a luz.

MARIÑEIRO. *(Cantando.)*

Estreliña do luceiro,
a da moita claridade,
vaise o día, vaise a noite,
vaise a miña mocidade.

MOZA. Quen canta?

MARIÑEIRO. Son eu!

MOZA. Quero bordar esa cantiga!

MARIÑEIRO. Pois tes que bordala nos meus beizos! Para sempre!

MOZA. Quizabes...!

MARIÑEIRO. Vámonos!

MOZA. Aínda non! Teño que agardar a que...!

MARIÑEIRO. ...a que...?

MOZA. Ao silencio...!

MARIÑEIRO. Só iso...?

MOZA. E liño para bordar.

MARIÑEIRO. Só iso...?

MOZA. E o ar da terra. E un año branco cunha estrela moura na testa. Eu nunca tiven un año, sabes...?

MARIÑEIRO. Terás o silencio do mar, o liño das velas, o ar salgado...!

MOZA. Iso todo non me abonda!

MARIÑEIRO. Tesme a min!

MOZA. Sei que nada enche o meu degaro!

MARIÑEIRO. Anseias moito...?

MOZA. Aínda non sei todo canto anseio!

MARIÑEIRO. Todos os meus anseios están en ti!

MOZA. Teño medo!

MARIÑEIRO. Os meus brazos escorrentan todos os medos! E o meu amor tamén!

MOZA. Aínda non sei como é o amor!

MARIÑEIRO. Eu cho amosarei!

MOZA. O amor é un lume!

MARIÑEIRO. E un degaro!

MOZA. Eu teño un lume de meu!

MARIÑEIRO. Vámonos!

MOZA. Agarda!

MARIÑEIRO. Non podó agardar máis! Non podó!

(O Mariñeiro colle a Moza e foxe con ela, sen que lle opoña resistencia.

Cando o Mariñeiro foxe coa Moza, aparece a Nai.)

NAI. Filla! Filla!

Róubanme o meu tesouro!

Lévanme a flor e a ledicia da miña vellez!

Róubanme a luz destes meus ollos!

Lévanme o lume do meu lar!

Filla!

Filla!

Filliña...!

Soaz da miña vellez!

Báculo para me eu soster!

Espello do meu ollar!

Filla!

Filla!

Filliña...!

(A luz vai caendo mainamente e a escena vai ficando na escuridade.

Cando a escuridade sexa fonda e mesta, a luz volta a nacer como se estivese amañecendo.)

VOZ DO MARIÑEIRO. *(Cantando.)*

A lúa vai encuberta,
a min pouco se me dá.
A lúa que a min me aluma
dentro do meu peito está!

Pano.